

Ett projekt samordnat av

Delfinansierat av EU-programmet
Rättigheter, jämlikhet och
medborgarskap (2014-2020)

Guide till utbildningsledare

**Information och tillgång till tjänster för personer
som har utsatts för genusrelaterat våld**

SWIM – Safe Women In Migration: Stärkt skydd mot genusrelaterat våld för kvinnliga migranter och asylsökande

1. Inledning

Detta är en guide som har tagits fram av SWIM-projektet och riktar sig till personer som arbetar med kvinnliga migranter. Syftet med denna utbildningsguide är att erbjuda information om rättigheter och skyddsvägar för kvinnor som riskerar att utsättas för genusrelaterat våld.

Guiden har tagits fram under ledning av Brittiska Röda Korset med input från kvinnorna i deras nätverk VOICES, som ingår i AVAIL-programmet och finansieras av Europeiska Kommissionen. Nätverket består av kvinnliga ”experter genom egen erfarenhet” av det brittiska migrationssystemet. Ambassadörerna från VOICES är glada att kunna bidra med erfarenhet och åsikter för att bidra till att förändra föreställningar, policy och praxis.

Projektet har delfinansierats av den Europeiska Kommissionen och genomförs i 5 europeiska länder: Italien, Frankrike, Storbritannien, Sverige och Rumänien, genom ett uttryckligt samarbete mellan Fondazione L’Albero della Vita, Fondazione ISMU, France Terre d’Asile och Italienska Röda korset, Brittiska Röda korset, Asociatia Alternative Sociale och Svenska Röda Korset.

2. Grundläggande principer

- Sekretess – allt som sägs under mötet ska stanna i rummet.
- Principen om att inte göra skada (Do No Harm)– skapa inga förväntningar som du inte kan hålla, lova inte att informationen garanterar trygghet, och uttryck inga personliga åsikter. Hänvisa alltid till din organisations eller företags säkerhetsrutiner och professionella stödgrupper.
- Undvik sådant som identifierar deltagarna som offer/utsatta för genusrelaterat våld och uppmana dem inte att dela med sig av personliga upplevelser.
- Respekt – Genusrelaterat våld är ett känsligt och ofta tabubelagt samtalsämne. Utbildningsledaren måste respektera den mångfald av åsikter som kan finnas bland deltagarna, men ska samtidigt problematisera skadliga beteenden om så är lämpligt.
- Undvik alla former av diskriminering.
- Lyssna på de personer som har egna erfarenheter av frågorna som diskuteras

Mötet bör om möjligt ledas av eller med hjälp av en kvinna som själv har bakgrund som flykting/migrant.

3. Förberedelser

- Hur påverkar könsrollerna in i kontexten? Skapa egen förståelse för gruppens kulturella bakgrund
- Kontrollera relevant lagstiftning - särskilt migrationsrätten. Ge inte juridisk rådgivning om du inte behärskar ämnet ordentligt
- Gör en lista på lokala organisationer som kan vara till hjälp, t.ex. juridisk rådgivning eller specialister

4. Tidsåtgång

Dokumentet har tagits fram med en workshop om maximalt 6 timmar och 25 deltagare i åtanke. Tidsåtgången kan dock vara kortare, och varje enskilt avsnitt kan modifieras av utbildningsledaren med hänsyn till deltagarnas antal och bakgrund, eller vad gruppen behöver fokusera på och vilka specifika aspekter som behöver utforskas.

5. Tillgänglighet

Utbildningsledare ska göra vad de kan för att garantera jämlik tillgänglighet när workshopen planeras och utförs.

Prioritera lokaler som har skötrum för barn och som går lätt att ta sig till. Kontrollera fysisk tillgänglighet för personer med funktionsvariation.

Använd ett enkelt språk under hela workshopens gång (undvik fackspråk/jargong). Använd flera olika metoder, t.ex. arbete i smågrupper; filmklipp; gruppövningar och presentationer. Pressa aldrig någon att delta om de inte själva vill.

Avsätt tid för frågor i slutet på varje avsnitt.

6. Inför workshopen

Se till att lokalen är bekväm och garanterar sekretess

Researrangemang och barnpassning – erbjud om möjligt reseersättning

Ordna med fika eller tilltugg

Se till att kvinnorna kan få stöd eller råd efter workshopen om de vill prata om sin situation eller känslor som uppstått under utbildningens gång

7. Material

Blädderblock, pennor, häftmassa

Skyltar med texten "Håller med"/"Håller inte med", "K" och "G".

Projektor och bärbar dator, högtalare för filmklipp

Utdelningsmaterial – SWIM-broschyr och lista på lokala resurser

Eventuella fallstudier/filmklipp

Namnskyltar

8. Efter workshopen

Rapportera till boendesamordnare, tjänstesamordnare eller person som dagligen möter deltagarna om sådan finns och om det framkommit frågor under dagen som dessa bör vara medvetna om (bryt inte tystnadsplikten såvida inte allvarliga säkerhetsproblem föreligger).

Innehåll

AVSNITT 1 – Intro

AVSNITT 2 – Lär känna dina rättigheter – Asylförfarande; Sekretess; Rätt till sjukvård; Rätt till skydd

AVSNITT 3 – Att få hjälp – Organisationer mot våld i hemmet; Juridisk rådgivning; Polisanmälningar; Offentliga tjänster

AVSNITT 4 – Sammanfattning

AVSNITT 1 – Inledning: antaganden och stereotyper

Inledning

Utbildningsledarna välkomnar gruppen och presenterar sig själva.

Förklara vad som är syftet med workshopen och vilka regler som gäller (sekretess; respekt för andras åsikter; ingen förväntas berätta privat information; visa hänsyn vid diskussion av känsliga frågor, ta paus vid behov och prata med samordnare efter övningen om så behövs).

Övning: Kort isbrytare – “Namnleken”

Mål: Lära sig varandras namn och en sak om varje deltagare

Materiel: Klisterlappar och pennor

Instruktioner: En kul och hänsynsfull namnlek: alla får säga sitt namn tillsammans med ett adjektiv som beskriver den egna personligheten och börjar på samma bokstav som namnet. T.ex. ”Jag heter Aliyya och jag är allvarlig!” Var och en skriver detta på en klisterlapp som de klistrar på sig själva (t.ex. Allvarliga Aliyya). Deltagarna får gärna använda sitt eget språk i den här övningen.

Övning – Håller med och Håller inte med

Sätt upp skyltarna ”Håller med” och ”Håller inte med” i två ändar av rummet. Deltagarna ställer sig upp. Läs upp följande 5 påståenden, ett i taget. Deltagarna ställer sig närmast den skylt som de håller med om. Fråga lite då och då varför de står där de gör.

1. Alla människor löper lika stor risk att utsättas för genusrelaterat våld
2. Var och en ansvarar alltid för den situation de befinner sig i.
3. Våldtäkt i äktenskapet är inte lika allvarligt som våldtäkt av en främling
4. Den som befinner sig i ett våldsamt förhållande bör alltid lämna sin partner
5. Våld i hemmet är alltid fysiskt

Om du märker en stor enighet i någon fråga, spela djävulens advokat: ge exempel på några vanliga uppfattningar bland ”vanligt folk” och fråga vad deltagarna tycker – t.ex. ”kvinnor som har kort kjol och dricker sig berusade får skylla sig själva”.

Om åsikterna går isär i någon fråga, försök konkretisera några viktiga huvuddrag för båda perspektiven och försök visa hur dessa ståndpunkter kanske kompletterar varandra. Uppmuntra samtliga deltagare att diskutera och engagera sig.

Övning – Kön och genus

Dela ut korten med "K" och "G" till var och en av deltagarna. Läs upp följande påståenden ett i taget. Deltagarna får hålla upp bokstaven "G" om de tycker att påståendet handlar om genus och "K" om de tycker det handlar om kön.

1. Kvinnor föder barn; män gör det inte. (K)
2. Flickor är milda; pojkar är tuffa (G)
3. I många länder får kvinnorna sämre betalt än männen. (G)
4. Kvinnor kan amma; män kan det inte (K)
5. Kvinnor lagar mat och städar; män snackar politik med sina kompisar (G)
6. Kvinnor får mens; män får det inte (K)

AVSNITT 2 – Lär känna dina rättigheter

Asylförfarandet (under och efter) – om relevant för gruppen

- Rättigheter och behörigheter
- Var du hittar information
- Rättslig hjälp

Frågestund – praktiskt om ansökan/information

Sekretess hos statliga och icke-statliga organisationer

- Dataskyddsregler
- Hur personuppgifter bör kommuniceras
- Tips om hur du styr din egen information

Frågestund – praktiskt om ansökan/information

Rätt till sjukvård

- Tillgång till sjukvårdstjänster
- Möjlighet att be om att få träffa kvinnlig läkare
- Rätt till tolk
- Reproduktiv hälsa, preventivmedel och sexuellt våld
- Mottagningar och stöd vid kvinnlig könsstympning
- Hur du hittar praktisk hjälp
- Prenatalvård

Övning: grupparbete. Grupperna diskuterar vid borden i några minuter om vad som hindrar den som är i en våldsam relation från att lämna sin partner (och vilken hjälp de kan behöva). Om du hade en vän, släkting eller annan bekant som råkade ut för detta, vad skulle du råda dem att göra?

Berätta en påhittade historia för varje grupp som underlag för icke-personlig diskussion

Diskussion i hela gruppen – varje smågrupp ger 2 exempel med motivering

Utbildningsledare: se resursdokument för frågeställningar

Frågestund – praktiskt om ansökan/information

Rätt till skydd – nationell lagstiftning och hur du får hjälp

- Fysiskt våld, kontrollerande beteende, förföljelser och tvång
- Digitala trakasserier
- Sexuellt våld
- Ofrivilliga äktenskap
- Människohandel
- Hatbrott
- HBTQ-rättigheter
- Hur du hittar praktisk hjälp

Övning – presentera makthjulet (bilaga 2) för hela gruppen och diskutera i smågrupper

Frågestund – praktiskt om ansökan/information

AVSNITT 3. Att få hjälp

Organisationer mot våld i hemmet

- Specialisttjänster och vad de erbjuder

Få juridisk hjälp

- Vikten av juridisk hjälp av god kvalitet, när du ska söka hjälp samt lista på organisationer

Frågestund – praktiskt om ansökan/information

Anmälningar

- Rättigheter enligt EU-direktivet – vad du bör förvänta dig
- Valet att polisanmäla och eventuella konsekvenser
- Ringa polisen i en nödsituation

Frågestund – praktiskt om ansökan/information

Offentliga tjänster – Kontakter med bostadsmyndigheter och socialtjänst

- Socialtjänstens roll och befogenheter
- Barns rättigheter
- Oron att skiljas från barn och/eller för utvisning vid kontakt med myndigheter

Frågestund – praktiskt om ansökan/information

AVSNITT 4 - Sammanfattning

- Fråga om deltagarna vill ge några reflektioner om dagens aktiviteter. Gå igenom eventuella frågor eller förtydliganden.
- Låt deltagarna fylla i utvärderingen
- Avsluta workshopen med en 3 minuter lång mindfulnessövning om så är lämpligt
- <https://www.youtube.com/watch?v=SEfs5TJZ6Nk>
- Se till att alla deltagarna har fått information om hur de kan göra för att söka hjälp.
- Dela ut allt material och SWIM-broschyrerna

Bilaga 1. Cases och scenarios

Appendix 1. Case studies and scenarios

1. Rosa bor tillsammans med sin man och deras tre barn. De gifte sig för fem år sedan och i början var allt bra. Rosa arbetar som städare och hennes man har ett jobb inom byggbranschen. Under det senaste året har saker och ting förändrats. Rosas man anklagar henne ofta för att vara lat. Han säger att det var ett misstag att gifta sig med henne och att han ångrar äktenskapet mycket. De pengar som Rosa tjänar tar hennes man vilket gör att Rosa inte har tillräckligt med pengar för att köpa mat till familjen. Rosa är mycket ledsen och upprörd över situationen, men hon vet inte vad hon ska göra.

2. Aisha är en ung kvinna från Etiopien som bor med sina föräldrar. Familjen har ekonomiska problem och Aisha har svårt att hitta ett jobb. När Aisha träffar en etiopisk man accepterar hennes föräldrar hans erbjudande att gifta sig med Aisha, eftersom de ser äktenskapet som en möjlighet att förbättra familjens ekonomiska skick. Aisha planerade att hitta ett jobb och bli en självständig kvinna, men hon motsätter sig inte äktenskapet eftersom hon känner att det är den enda möjligheten att försörja sin familj. Hennes man blir snart våldsam och slår henne regelbundet. Aishas föräldrar är medvetna om vad som händer men anser att det är en privat fråga som ska hanteras inom familjen och därför inte ska anmälas till myndigheterna.

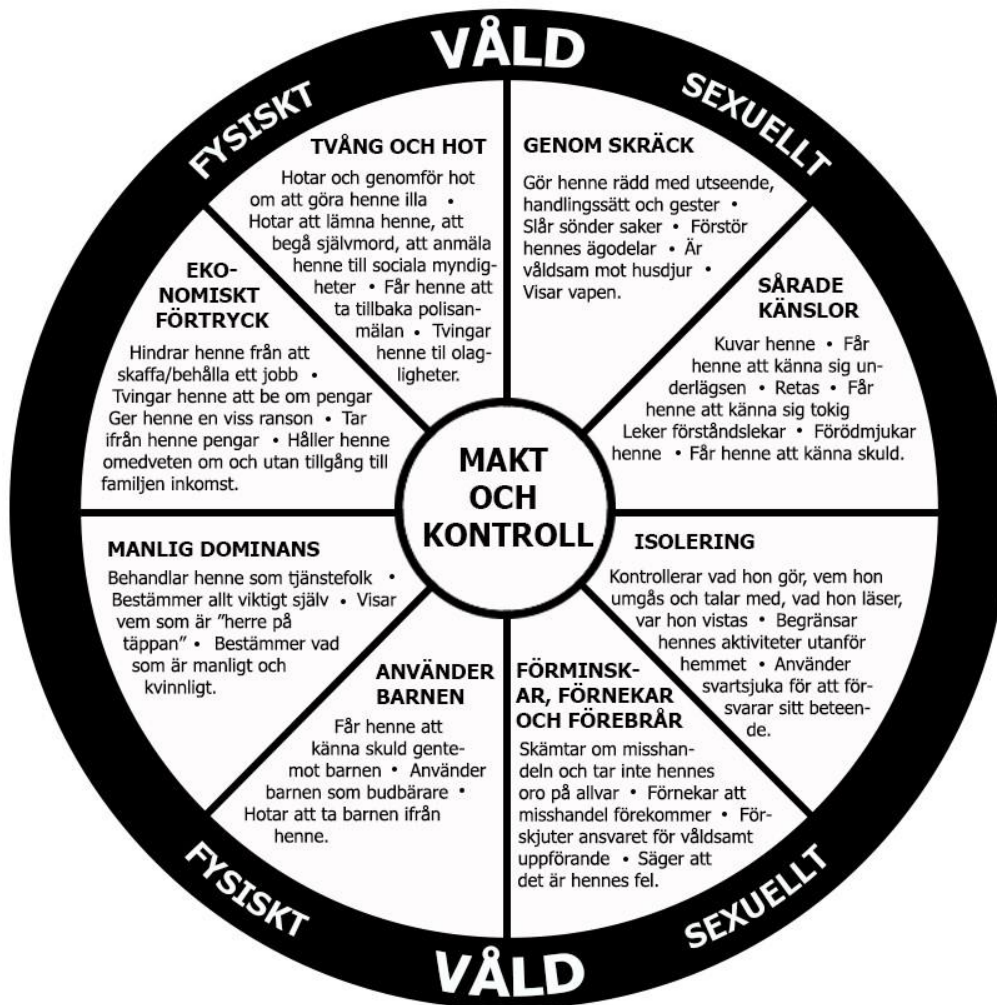
3. Leila är från Iran och sökte asyl tillsammans med sin man för 6 månader sedan. Under ett spontanbesök i en verksamhet för migranter avslöjar hon för en kvinnlig anställd att hennes man har blivit mycket kontrollerande och förbjuder henne att lämna huset när han är hemma, samt att han har misshandlat henne verbalt och ibland även också fysiskt. Leila är mycket orolig för sin egen säkerhet och sitt välbefinnande. Hon gråter mycket och har mardrömmar. Hon känner inte många människor i sitt nya land och känner sig väldigt isolerad och hjälplös. Hon har fått höra att en skilsmässa skulle få konsekvenser vad gäller hennes asylansökan. Hon känner sig instängd och förkrossad, vet inte vad hon ska göra eller var hon kan få hjälp.

Bilaga 2. Resurser

Några hinder för att lämna en våldsamt relation kan vara:

- Skam
- Dålig självkänsla
- Partnern hotar att skada sig själv, partnern eller barnen
- Rädsla
- Ekonomiskt beroendeförhållande
- Begränsade rörelsemöjligheter
- Isolering
- Dålig kunskap om vilken hjälp som finns att få
- Dålig hälsa som hämmar förmågan att fatta beslut och/eller agera
- Kärlek till gärningsmannen.
- Gärningsmannen lovar att bättra sig.
- Barn (t.ex. om det saknas skyddat boende som välkomnar mödrar med tonårssöner).
- Det finns husdjur (få skyddade boenden välkomnar husdjur och våld mot djur är vanligt i våldsamma relationer).
- Personen vill inte lämna sitt hem, sina vänner, sin skola, sitt arbete, sitt område m.m.
- Personen har ingenstans att ta vägen.
- Personen tycker att misshandeln är "normal" eller acceptabel.
- Personen har försökt lämna relationen förut.
- Personen saknar tillgång till viktiga dokument t.ex. pass, körkort, mobil m.m.
- Gärningsmannen hotar med självmord eller självskadebeteende som ett slags manipulation.
- Personen riskerar att bli mördad vid separation.
- För papperslösa kvinnor: rädsla för att anmälas till myndigheterna och fängslas/utvisas från EU.
- Rädsla att skiljas från barn/att barn ska omhändertas.
- Underliggande kulturella normer om "acceptabelt" beteende.
- Rädsla för utfrysning i lokalsamhället – familj, släkt, vänner, religion.
- Kommunikationssvårigheter p.g.a. språk.
- Brist på kunskap om lagar, rättigheter och tillgängliga tjänster
- Brist på tjänster som är anpassade efter personens behov (språk/tolkar; kulturell finkänslighet och förståelse; förståelse av invandrarens situation och hur denna påverkar valmöjligheterna)
- Diskriminering från tjänster
- Obehörighet till offentligt stöd och tjänster
- Misstro mot myndigheter på grund av erfarenheter av korruption i annat land.
- Hot från den egna samhällsgruppen (hedersvåld)
- Brist på professionellt stöd
- Oro att inte bli trodd, har tidigare försökt få professionellt stöd men inte blivit trodd

- Bilaga 3. Makt- och kontrollhjulet

Detta dokument har finansierats av EU-programmet Rättigheter, jämlikhet och medborgarskap (2014-2020).

Rapportens innehåll representerar endast författarens åsikter och är hans/hennes ensamma ansvar. Europeiska kommissionen tar inget ansvar för hur informationen i dokumentet kan komma att användas.

Andra europeiska partner

